

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет географії, туризму та історії
Кафедра туризму та економіки

«Допущено до захисту»
 В.о. завідувача кафедри
 _____ Остапчук І. О.
 « _____ » _____ 2023 р.

Реєстраційний № _____
 « _____ » _____ 2023 р.

**КІНОТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ВИД КУЛЬТУРНО-
 ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ**

Кваліфікаційна робота студентки
 групи ТУР-19
 ступінь вищої освіти бакалавр
 спеціальності 242 Туризм
Памірської Ксенії Євгенівни
 Керівник: д.е.н., доцент
 Романюк Ірина Анатоліївна

Оцінка:

Національна шкала _____
 Шкала ECTS _____ Кількість балів _____
 Голова ЕК _____
 (підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
 (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Памірська Ксенія Євгеніївна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомлений. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ЗАПЕВНЕННЯ	2
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КІНОТУРИЗМУ...	7
1.1. Кінотуризм у структурі культурно-пізнавального туризму	7
1.2. Поняття, класифікація та особливості кінотуризму	9
1.3. Географія кінотуризму в Україні та особливості організації кінотурів.....	14
РОЗДІЛ 2. РОЗРОБКА КІНОТУРУ УКРАЇНОЮ ТА ЙОГО ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ	22
2.1. Розробка авторського кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок» ...	22
2.2. Розрахунок кошторису витрат та собівартість розробленого авторського кінотуру	33
2.3. Економічна ефективність кінотуру	35
ВИСНОВКИ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41
ДОДАТКИ.....	45

ВСТУП

Актуальність роботи. У сучасному світі направлення культурно-пізнавального туризму набуває все більшої популярності, це пов'язано як з розвитком людської цивілізації, так і з підвищенням рівня освіченості та розвитку суспільства. Кінематограф, у свою чергу, існує вже більше сотні років, але все ж таки залишається найпопулярнішим видом мистецтва та проведенням дозвілля. І хоча сьогодні і забезпечене різноманітними комп'ютерними технологіями, кінематограф все частіше використовує класичні графічно сконструйовані декорації, а реальні природні та урбаністичні локації продовжують бути частинами знімального процесу в якості доповнення загальної картинки, інколи і взагалі основою стрічки.

Кінотуризм, як соціально-пізнавальний інструмент, демонструє різні види, функції, а також форми культури. Пізнавальна функція кінотуризму є однією з найголовніших, оскільки через фільми відбувається знайомство з культурними і духовними цінностями, формується уявлення та, відповідно, ставлення до різних народів, країн, місць, явищ тощо. Таким чином, суспільна думка про ту чи іншу національність, в основному буде формуватися на основі побаченого з фільмів, прочитаного з книг, за якими, до речі, ці фільми дуже часто знімають.

Логічним наслідком використання певного місця у фільмі є його популяризація серед туристів, маркетологів та інших сінемамейкерів що, у свою чергу, має позитивний вплив на економіку країни, у вигляді інвестицій, податків, прибутків від туристичного сектору та соціально-культурну складову, яка відіграє неабияку роль у розвитку комунікації, підвищення рівня пізнання суспільства.

Крім того, кінотуризм є одним з перспективних видів туризму, що пов'язаний з індивідуальними вподобаннями кожного туриста та їх розвитком особливо в процесі кінематографа.

З огляду на це було обрано тему кваліфікаційної роботи «Кінотуризм як перспективний вид культурно-пізнавального туризму», що є актуальною та представляє значний теоретичний та практичний інтерес.

Аналіз досліджень. Кінотуризм досліджувався та освітлювався у наукових розробках вітчизняних та іноземних науковців, серед яких можна відзначити: Джоан Коннелл, Нікі Гріхаулта, Анну Нізіль, Мостового Д.Ю., Машкіну В.В., Салімона С.С., Ачкасову С.С., Зеленко О.О., Осовську У.Є., Гурову Д.Д., Бонтей В.М. та інших.

Мета роботи - дослідження особливостей організації та перспективи розвитку кінотуризму як культурно-пізнавального туризму у світі та Україні; розробка авторського кінотуру Україною.

Для досягнення поставленої мети визначено наступні **завдання**:

1. Визначити потенціал кінотуризму у структурі культурно-пізнавального туризму.
2. Визначити поняття, класифікацію та особливості організації кінотуризму.
3. Проаналізувати географію та особливості організації кінотурів в світі та Україні.
4. Розробити авторський кінотур, розрахувати кошторис витрат та собівартість туру, здійснити його економічне обґрунтування.

Об'єкт дослідження - кінотуризм.

Предмет дослідження - сучасний стан та перспективи розвитку кінотуризму, особливості організації кінотурів.

Методи дослідження. Методи дослідження обрані з урахуванням поставленої мети та завдань дослідження, його об'єкта та предмета.

В роботі були використані наступні методи: теоретичні (аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування поняття «кінотуризм», його класифікація); порівняльні методи (застосовувався при дослідженні робіт різних науковців, при складанні маршруту, організації розміщення та харчування туристів); математичні методи аналізу (були застосовані з метою проведення розрахунку

економічних витрат та собівартості авторського кінотуру); формально-логічні методи та способи обробки інформації тощо.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали дослідження можуть бути використані у науково-дослідній роботі при проведенні подальших досліджень щодо організації кінотурів Україною, а також у навчальному процесі - в ході викладання студентам закладів вищої освіти за спеціальністю «Туризм» дисциплін: «Туристичні ресурси України», «Туристичне країнознавство», «Географія туризму» тощо.

Структура роботи. Робота складається з двох розділів, містить вступ, висновки, список використаних джерел, додатки. Основний зміст викладено на 51 сторінці. Робота містить 9 таблиць, 5 рисунків та 5 додатків. Список використаних джерел - 42 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КІНОТУРИЗМУ

1.1. Кінотуризм у структурі культурно-пізнавального туризму

За даними ВТО на 2020 рік культурно-пізнавальний туризм становив 40% міжнародного туризму, а подорожі з метою ознайомлення з культурною спадщиною країн та народів світу сягала 2,5 млрд. чол. [20].

Експерти ООН відносять культурно-пізнавальний туризм до найбільш популярних та перспективних видів туризму на найближчі 20 років. Це пов'язано з тим, що такий вид туризму дозволяє розкривати види, форми, функції культури, а також сприяє виникненню альтернативних, нових, інноваційних форм і видів культурно-пізнавального туризму [22].

Культурно-пізнавальний туризм відіграє провідне значення для суспільства, оскільки дозволяє ознайомитись із різноманітністю культур та традицій, збагатити світогляд і розширити кругозір, провести порівняльний аналіз та обмінятися досвідом, до того ж він сприяє збереженню культурних та історичних пам'яток, розвитку місцевого туристичного бізнесу.

На думку Зеленко О.О. та Осовської У. Є., поняття культурно-пізнавального туризму визначається як вид туризму, що полягає у відвідуванні різноманітних культурних та історичних пам'яток, музеїв, галерей, театрів, архітектурних пам'яток, а також у знайомстві з національною кухнею та традиціями місцевих жителів [12].

Кляп М.П., Шандор Ф.Ф. відзначають, що культурно-пізнавальний туризм впливає на розвиток суспільства і людини загалом, а також як туризм майбутнього, що відображає всю цінність, мотивацію і потенційний розвиток людства [19].

Паньків Н. у своїй роботі визначає культурно-пізнавальний туризм як багатогранне явище, потужний чинник економіки, соціального ладу та культури, що здатний розширити кругозір, поглибити світогляд, сприяти естетичному розвитку та духовному збагаченню людей [28].

Сьогодні особливо важливо підтримувати розвиток культурно-пізнавального туризму, як одного з найбільш перспективних видів туризму, який дає змогу вивчати культурну спадщину людства, сприяти вихованню національної злагоди, поваги, толерантності, вивчення спадщини нації, розуміння звичаїв і традиції народу тощо.

Серед найпоширеніших форм культурно-пізнавального туризму Машкіна В.В. та Салімон С.С. виділяють: професійний, спеціалізований, супутній, неспеціалізований та квазітуризм [22].

Основними формами культурно-пізнавального туризму є [21]:

- знайомство з різними історичними, архітектурними або культурними епохами шляхом відвідування архітектурних пам'яток, музеїв, історичних маршрутів;
- відвідування лекцій, семінарів, симпозіумів, курсів іноземної мови, комунікативних тренінгів;
- участь у демонстраціях фольклору, національної кухні та прикладного мистецтва на фестивалях фольклорних ансамблів і виставках національної народної творчості;
- відвідування театралізованих вистав, музичних та кінофестивалів, релігійних свят, концертів і оперних сезонів, виставок картин, скульптур, фотографій тощо.

Парфіненко А. поділяє неспеціалізований культурно-пізнавальний туризм на декілька підвидів: ретротуризм та кінотуризм - інноваційний напрямок в індустрії туризму [29].

Зміна сприйняття людиною довкілля призвела до так званого «постмодернізму», тим більше в сучасного туриста відбувається переорієнтація з матеріального та духовного переважно на чуттєвий досвід пізнання, тому на перший план виходять, нові види культурно-пізнавального туризму - кінотуризм.

З точки зору популярності, кінотуризм, як сучасний сегмент культурно-пізнавального туризму, охоплює більш широке коло туристів ніж інші. Однак,

виходячи з того, що кінотуризм може мати наслідки культу того чи іншого кінофільму, то і кількість прихильників кінотуризму може варіюватись від одного члена родини до цілої сім'ї. Таким чином, можна стверджувати, що кінотуризм свідомо чи несвідомо здобув загальне визнання саме завдяки поширенню мистецтва кіно [2].

За останні роки різке збільшення кількості кіноглядачів пропонує маркетологам кінопродукт як альтернативний засіб просування. Сайти, студії, готелі, житлові будинки та особливо місця, де знімаються або знімалися фільми, стають туристичною визначною пам'яткою.

Кіноіндустрія є бізнесом, який отримує прибутки від відвідувачів, натхненних красивими пейзажами місць, які показані в кіно, або через рекламу за допомогою історій, пов'язаних з місцями зйомки, що представлені як програма туру.

Машкіна В.В. й Салімон С.С. стверджують, що кінотуризм має достатній вплив на економіку тієї чи іншої країни, та запропонували формулу, яка дуже гарно працює і дає певні результати за умови необхідних складників і підходу: «Кіно + Туризм = Ріст економіки» [22]. Для прикладу - Ейфелева вежа в Парижі, будь-який кінофільм чи мультфільм («Шерлок Холмс», «Таксі-2», «Рататуй» та ін.) з кадрами цієї вежі - вже реклама для сучасного споживача.

1.2. Поняття, класифікація та особливості кінотуризму

В англійській мові кінотуризм визначається як *film-Induced tourism* (кіноіндустрія туризму), тобто «бізнес залучення відвідувачів через зображення місця або сюжетні лінії місця, в кіно, відео і телебаченні» [4].

Шотландська рада з туризму (STB) визначає кінотуризм як бізнес-залучення відвідувачів через зображення місця або сюжетні лінії місця, в кіно, відео і телебаченні [4].

Різні терміни кінотуризму дає Джоан Коннел, вона виділяє [1]:

- туризм, генерований фільмом (*film induced tourism*);

- туризм, генерований медіа (media induced tourism);
- екранний туризм (screen tourism);
- кінематографічний туризм (cinema tographictourism).

Українські науковці теж вивчають дане питання, серед них: Ачкасова В. В., Салімов С. С., Гурова Д.Д., Бонтей В.М., Мостовий Д.Ю. тощо.

Ачкасова В. В. та Салімов С. С. в своїх дослідженнях визначають кінотуризм як: «Бізнес, який отримує прибуток від залучення відвідувачів, натхненних красивими пейзажами місць, показаних у кіно, або драмі, або у історіях, пов'язаних із місцями зйомки, представленими у програмі туру» [5].

Машкіна В.В. та Салімон С.С. визначають кінотуризм, як сегмент культурно-пізнавального туризму, який розвивається завдяки індивідуальним уподобанням кожного туриста у сфері кінематографа [22].

Мостовий Д.Ю. зазначає, що кінотуризм – це ефективний спосіб просування дестинації та можливість для розвитку нових туристичних об'єктів (кіномузей, тури по місцях зйомок), а також показів існуючих пам'яток з прив'язкою до фільму [23].

Гурова Д.Д. та Бонтей В.М. характеризують кінотуризм, як новий різновид туризму, який є специфічною туристською моделлю і дозволяє людям побачити процес зйомки фільму або відвідати місця, де він був знятий [10].

Зеленко О.О., Осовська У.Є. визначають кінотуризм, як: «Один з найсучасніших інноваційних видів культурно-пізнавального туризму, що формується на основі отриманих вражень після перегляду певного кіно, відео, телевізійного контенту, та генерує створення та функціонування специфічної, пов'язаної із конкретними кінопродуктами категорії закладів гостинності» [12].

Кінотуризм класифікують за певними дестинаціями, враховуючі наступні критерії [22]:

- 1) за фільмом (локації зйомок, місця, про які розповідається у фільмі);

- 2) за твором, на основі якого знятий фільм;
- 3) за місцем, де працює та мешкає автор твору (режисер, актор);
- 4) за кіностудією і кінокомпанією в цілому;
- 5) за місцем поховання відомих режисерів, письменників, акторів, що мають відношення до культових фільмів.

Салімон С.С., Ачкасова В.В. та Машкіна В.В. здійснюють кваліфікацію кінотуризму, за ресурсами, що безпосередньо стали об'єктами кінознань та формою кінотуризму [5, 22]:

1. За ресурсами, які стали об'єктами кінознань виділяють [22]:
 - природні (фізико-географічні) ресурси - географічне розташування, наявність незвичних природних явищ;
 - соціально-економічні ресурси – ступінь сталості економіки, рівень та якість життя населення;
 - історико-культурні туристичні ресурси - об'єкти або культурні надбання, що мають цінність для національної чи світової спадщини;
 - подієві ресурси - кінофестивалі, церемонії нагородження у сфері кіно та телебачення;
2. За формою кінотуризму виділяють [5]:
 - 1) Відкриті місця:
 - кінотуризм, як мотиватор подорожі - після проглядання фільму, виникає велике бажання відвідати місця і подивитися об'єкти, які були показані у фільмі, тобто фільм виступає сильним мотиватором до подорожі;
 - кінотуризм в межах свята - відвідування локацій кінофільму (студії) як активність в межах події свята (паради, кінофестивалі);
 - паломницький кінотуризм - відвідування замків, які були зняті в різних фільмах;
 - кінотуризм про відомих діячів культури і мистецтв - відвідування будинків відомих людей, відомі місця зйомок фільмів;
 - ностальгічний кінотуризм - відвідування місць зйомок давніх часів.

2) Комерційні місця на основі кіно:

- кіноатракціони - атракціони побудовані після зйомок для залучення туристів в комерційних цілях (шоу);

- кінотури - тури, розроблені за різними локаціями зйомок фільмів;

- екскурсії береженими місцями зйомок.

3) Помилкові тотожності:

- кінотури місцями зйомок, які лише вважаються такими - фільми і телевізійні серіали, вигадані, штучно створені декорації природних об'єктів, міст, вулиць;

- кінотуризм місцями де прагнули знімати кінофільм, але знято було в іншому місці - визвано цікавість фільму про конкретну країну або регіон, але знятий він був в іншому місці.

4) Закриті локації (місця):

- тури кіностудіями - промислові тури, де працюють кіностудії та місця, де можна побачити актуальний процес зйомки фільму.

5) Комерційні закриті місця:

- студії-тематичні парки - об'єкти, суміжні зі студією, спеціально вбудований тематичний парк для туристів, де показано актуальне виробництво фільму;

- кіномuzeї – музеї, зберігається інформація, предмети, костюми, які використовувались в кінофільмі.

6) Відвідування заходів, пов'язаних із кіно та телебаченням:

- кінофестивалі;

- кінопрем'єри;

- церемонії вручення нагород.

7) Віртуальний кінотуризм:

- телевізійні програми про подорожі;

- гастрономічні програми;

- документальні фільми про культуру, природу.

Зеленко О.О. та Осовська У. Є. класифікують кінотуризм за наступними напрямками [12]:

- відвідування місць зйомок;
- відвідування місцевості, зображеної у фільмі;
- відвідування підприємств кіно- та телеіндустрії;
- відвідування атракцій, пов'язаних із кінофільмами;
- спостереження/участь у зйомках у кіно, телевізійного продукту;
- відвідування заходів, пов'язаних із кіно та телебаченням;
- відвідування місця де живе (спочив) автор, режисер кінотвору;
- віртуальний кінотуризм.

Сьогодні кінотуризм, як й інші види туризму зазнає істотних змін у зв'язку з розвитком індустрії туризму, нових видів комунікацій, інтересів потенційних туристів. Більш того, класичні групові форми організації туризму відходять, поступаючи індивідуальним формам та інтересам.

На відміну від звичайних турів, організація кінотуру повинна враховувати маршрут з відвідуванням місця, де безпосередньо знімали фільми, або яке тим чи іншим чином пов'язане з ним. Відповідно більшою популярністю користуються країни де високо розвинена кіноіндустрія, а також зберігаються недемонтовані декорації в якості тематичної пам'ятки, природні об'єкти та архітектурна спадщина.

Серед видів туризму, еволюція кінотуризму займає передові позиції. Саме тому до питання організації кінотурів, слід враховувати світові тенденції, та смаки. Сьогодні ринок пізнавального туризму досить широкий. Він меншою мірою залежить від вікової приналежності туристів, більшою від кола його інтересів. Цікавити людину може багато, особливо щось незвичне і незвичайне, тому при вивченні ринку і розробці туру, при просуванні туристичного продукту, особливу увагу потрібно приділяти висвітленню саме цих сторін туристичного маршруту.

Кінотуризм наразі є перспективним різновидом культурно-пізнавального відпочинку ще тому, що потенційний турист може сам

сформувати маршрут і інші деталі подорожі з урахуванням своїх смаків, інтересів і можливостей.

Розробці туру передують два моменти:

1) маркетингові дослідження ринку, визначення споживчих сегментів та виділення цільового ринку;

2) оцінка власних можливостей з освоєння обраного цільового ринку.

Маршрут кінотуру складають таким чином, щоб місця, які має відвідувати туристична група, були розташовані відносно недалеко один від одного. Робиться це для того щоб на переїзди не витратити багато часу. Розробка туру повинна бути варіативною, включати можливості вибору елементів програми, засобів розміщення та транспортування з урахуванням індивідуальних побажань туриста, до того ж такий підхід збільшує конкурентоздатність продукції.

1.3. Географія кінотуризму в Україні та особливості організації кінотурів

Передумовами поширення популярності кінотуризму у світі, в першу чергу, є природні (фізико-географічні), соціально-економічні, історико-культурні туристичні ресурси, які безпосередньо стали об'єктами кінозйомки. Відповідно, географія кінотура буде визначатись саме цими факторами [3]:

- положення країни або району (регіону) стосовно основних постачальників туристів (великі міста, розвинені регіони), наприклад Нью-Йорк, Лондон, Чикаго, Лос-Анджелес та Париж;
- місце знаходження країни, району (регіону) на важливих транзитних шляхах;
- віддалення або близькість до гарячих точок планети;
- положення щодо конкурентів з приймання туристів в різних країнах, районах (регіонах);
- подієві ресурси за тематикою (кінофестивалі, нагороди та кінопремії).

Кінофільми можуть виступати в якості візуальних, вербальних і сенсорних засобів впливу, щоб стимулювати туризм, полегшити туристам вибір в їх процесах прийняття рішень. Образи DESTИНАЦІЇ відіграють значну роль у здійсненні впливу на процес прийняття рішень в якості основи для туристів, щоб зробити вибір про те, що відвідати. Чим більш сприятливий образ DESTИНАЦІЇ, тим більша ймовірність того, що вона буде обрана туристом.

Машкіна В.В., Салімон С.С. визначають, що в деяких країнах, таких як Нова Зеландія (туристичні оператори STA Trave, Audley Travel, Bridge&Wickers, Discovers he World), США (туристичні оператори Miami tour company, Papillon tour company) та Великобританія (туристичні оператори Trail finders, Thomson) вже успішно використовують популярність фільмів для підвищення туристичного потоку, що значно збільшує відвідуваність туристами цих країн [22].

Згідно з дослідженням, 40 млн туристів обирають для відвідування країни, що стали головними локаціями популярних фільмів, понад 10% туристів відзначають, що саме кінокартини стають значним фактором при виборі маршрутів подорожей [12].

Першим масштабним потоком кінотуризму стали саме подорожі по місцях зйомок культової саги Джоан Роулінг про Гаррі Поттера, яка після екранізації призвела до виникнення окремого потоку туристів, що мандрують місцями зйомок серіалу та витрачають великі суми за шанс відчути себе чарівником [41]. Таким чином можна відстежити практичний вплив індустрії кінотуризму на культурний розвиток людини.

Серед цікавих робіт кінематографії можна знайти багато картин, знятих та створених в Україні, а місця зйомок та кіномаршрути стають все більш популярними та поширеними DESTИНАЦІЯМИ в Україні.

Основу кінотуризму складають **кіностудії та кіномайданчики**, які створюють кінофільми, **кінофестивалі**, які знайомлять глядача з режисерами, акторами, привертають увагу до кіноробіт, **кіномузеї тощо**.

Найвідомішими кіностудіями України є:

1) Кіностудія імені Олександра Довженка (м. Київ) (Додаток А, рис. А.1). Першими фільмами кіностудії стали «Ванька» та «Месник» режисера Аксея Лундіна й оператора А. Майнса. Відомі фільми, які були зняті на кіностудії О. Довженка: «За двома зайцями» (1961 р.); «Королева бензоколонки» (1963 р.); «Тіні забутих предків» (1965 р.); «Легенда про княгиню Ольгу» (1984 р.); «Захар Беркут» (1971 р.); «Нескорений» (2000 р.) тощо [15].

2) Одеська кіностудія (м. Одеса) (Додаток А, рис. А.2). Фільми які були зняти на кіностудії: «Зелений фургон» (1959 р.); «Іноземка» (1965 р.); «Короткі зустрічі» (1967 р.); «Небезпечні гастролі» (1969 р.); «Місце зустрічі змінити не можна» (1979 р.); «Данило - князь Галицький» (1987 р.); «Дитина до листопаду» (1992 р.); «Людина в зеленому кімоно» (1991 р.) тощо [26].

3) Ялтинська кіностудія художніх фільмів (Додаток А, рис. А.3). Фільми які були зняти на кіностудії: «Остання ставка містера Енніока» (1922 р.), «Привид бродить по Європі» (1922 р.), «Остап Бандура» (1924 р.), «Алім» (1926 р.), «Ордер на арешт» (1927 р.), «Тіні Бельведеру» (1927 р.), «Трое» (1928 р.), «Кіра Кіраліна» (1928 р.), «Нові пригоди Кота в чоботях» (1958 р.), «Пірати ХХ ст.» (1979 р.), «Дім сонця» (2010 р.), «Через терни до зірок» (1981 р.) тощо [42].

Найвідоміші кінофестивалі України:

1) Київський міжнародний фестиваль короткометражних фільмів (2012 р.) (Додаток Б, рис. Б.1). Проводиться щороку в Києві. Метою фестивалю є ознайомлення глядачів з панорамою короткометражного кіно, створеного як професійними режисерами, так і студентами кіношкіл, розвиток платформи для презентації українського кіно, а також спілкування й обмін досвідом між українськими та іноземними кінематографістами [14].

2) Одеський міжнародний кінофестиваль (Додаток Б, рис. Б.2). Проводиться щорічно у середині липня, в місті Одеса. Церемонія відкриття і закриття, а також традиційна для кінофестивалів «червона доріжка»

проводяться у знаменитому Одеському театрі оперу і балету - одній з найбільш відомих архітектурних пам'яток України. У 2012 році кінофестиваль відвідало 100 000 глядачів. Протягом років премію «Золотий Дюк» одержали такі стрічки як: «Шибеник» (2011 р., Франція), «Зламани» (2012 р. Велика Британія), «Мотивації нуль» (2014 р., Ізраїль), «Мустанг» (2015 р., Німеччина), «Кришталь» (2018 р., США), «Вечеря в Америці» (2020 р., США), «Стоп-Земля» (2021 р., Україна) тощо [27].

3) **Трускавецький міжнародний кінофестиваль «Корона Карпат»** (Додаток Б, рис. Б.3). Проводиться щорічно у листопаді, в місті Трускавець. 10 вересня 2010 р. відбулося відкриття «Алеї кінослави», де увіковічують кінофільми, які отримали Гран-прі фестивалю. За 8 років на кінофестивалі представлено 300 фільмів з 40 країн світу [38].

Кіномuzeї України:

1) **Музей-кіно «Довженко-Центр»** (Додаток В, рис. В.1). Музе-кіно започаткований у лютому 2019 року, коли на зберігання ним були прийняті перші експонати – унікальне обладнання 1967 року, яке використовувалось у процесах обробки кіноплівки на Київській кінокопіювальній фабриці. Мультимедійна експозиція музею, загальною площею 1 500 квадратних метрів, розташована у двох залах «Довженко-Центру». Тут зібрані експонати з різних українських музеїв та архівів самого центру: рідкісні кадри, фото- та відеохроніка, кіно обладнання тощо. Мета музею - розповісти про надбання українського кінематографа [25].

2) **«Одеський музей-кіно» розташований на території Одеської кіностудії** (Додаток В, рис. В.2). Тільки в одній кімнаті розташована загальнодоступна експозиція, решта приміщень - це заповнені до стелі стелажі, що зберігають раритети, артефакти, історичні матеріали про кінематограф в Одесі, які, через брак експозиційних площ, поки не можуть бути широко оприлюднені [26].

Щоб відчутти реальну атмосферу кіносюжету, епоху та час в якому жили улюблені кіногерої, захоплений кіноглядач-турист може відвідати улюблені *місця кінозйомок та відомі об'єкти*.

Місто Київ. Фільм «За двома зайцями» (Кіностудія імені Олександра Довженка) знімалася на Андріївському узвозі, Андріївській церкві, у кадри стрічки потрапили деякі куточки Подолу.

Французький шпигунський драматичний трилер «Мебіус» знімався у Києві, зйомки проходили на Хрещатику, в Національному театрі опери і балету ім. Т. Шевченка, в сюжеті зняті відомі місця: міст «Патона», Золоті ворота, Центральний залізничний вокзал.

Мінісеріал «Чорнобиль», знятий в 2019 році, режисер стрічки - Юган Ренк, а головні ролі зіграли – Джаред Гарріс, Стеллан Скашгорд, Елімі Вотсон та інші. У першій серії «Чорнобиля» серед київських локацій можна побачити Інститут гідробіології на проспекті Володимира Івасюка, на Оболоні. Фасад цього будинку схожий на будівлю прип'ятської міської лікарні МСЧ-126, куди після аварії на ЧАЕС привозили перших постраждалих.

Кінофільм «Дні Турбінних» знятий в 1976 році за твором Михайла Булгакова «Біла гвардія». Деякі сцени та епізоди знімалися у Києві, у Маріїнському палаці, також у кінострічці можна побачити бульвар Тараса Шевченка, Володимирський собор та пам'ятник Богдану Хмельницькому, Київський меморіальний будинок-музей Михайла Булгакова.

Крім того, відомими локаціями місць зйомок в Києві є [33]: Софійська площа - майданчик зйомок фільму «Крути 1918» та німецького політичного трилера «Четверта влада» (2011), в документальних фільмах: «Київ» (1977 р.), «Русь. У пошуках витоків» (2014 р.), «Давній Київ» (2014 р.) тощо.

Вулиця Хрещатик з'являється майже в 25 фільмах: «Людина з кіноапаратом» «Прощавайте, голуби» (1960 р.), «Ми двоє чоловіків» (1962 р.), «Перед іспитом» (1977 р.), «За все у відповіді» (1978 р.) та інші.

Майдан Незалежності - центральна площа Києва - у фантастичному фільмі Бреда Берда «Земля майбутнього» (2015 р.) і художньому фільмі

«Одного разу в Україні» (2014 р.), в циклі документальних фільмів «Зима, яка змінила нас» (2014 р.); Центральний вокзал в стрічці «Мелодія для шарманки» (2008 р.); НСК «Олімпійський» - в серіалі «Свати» (2013 р.), фільмах «Детектив Пікачу» (2019 р.) та «Талісман».

Взагалі, щодо звернень з приводу проведення кінозйомок в Києві, як від вітчизняних, так і від іноземних компаній, нині спостерігається великий інтерес і збільшення попиту, щодо статистики: 2016 р. – 510, 2018 р. – 1002, 2019 р. – 730 заявок на проведення зйомок [33].

Прип'ять, Київська область. У 2011 році вийшла третина блокбастера «Трансформери -3: Темна сторона місяця». Зйомки частково відбувалися на Чорнобильській АЕС. У фільмі можна побачити уламки електростанції та колесо огляду [7].

Полтавська область багата на місця кінозйомок, місцевість та природа якої мала попит серед режисерів [17].

Фільм «Земля» Олександра Довженка знята у 1930 році, ввійшла до п'ятірки шедеврів світового кіно від ЮНЕСКО. Пейзажі річки Псел покорили серце Довженка, тому вибір знімального майданчика був очевидним. Зйомки проводились в Полтаві та селі Яреськи, Шишацького району в 1929 року.

Кінострічка «Королева Бензоколонки» (1962 р). Знімальним майданчиком стала автозаправка біля Пирятина, траса Київ-Харків. На честь цього фільму в Пирятині і сьогодні проводять фестивалі «Королева Бензоколонки», де всі відвідувачі переодягаються в костюми 60-х років.

«Весілля в Малинівці» (1967 р.) зйомки проводились в садибі середини ХІХ століття в селі Хорошки, в Спасо-Преображенському соборі в Мгарі та на вітряках в Мацківці.

Крім того, зйомки відомих кінотворів «Соняшники» та «Зникла грамота» теж знімалися в Полтавських краях на річці Псел та в селі Червоний Яр відповідно.

Чернігівщина, с. Седнів. Проходили зйомки першого українського трилера «Вій» (1967), по мотивах однойменної повісті Миколи Гоголя. Відомі

кінолокації - дерев'яна церква Пресвятої Богородиці та Георгіївська церква [17].

м. Хотин, Чернівецька обл. Хотинська фортеця - саме тут відбувалися зйомки «Захара Беркута» (1971), а також скандального, забороненого в українському прокаті фільму «Тарас Бульба» (2009) [17].

Одеса. Місто театралів та кіно шедеврів. Серед них: «Золоте теля», «Улюблена жінка механіка Гаврилова», «Весна на Зарічній вулиці», «Місце зустрічі змінити не можна», «Смугастий рейс», «Мільйон у шлюбному кошику», «Приморський бульвар». Зйомки цих фільмів відбувалися на вулицях та відомих місцях Одеси, серед них: вулиці Ланжеронівська, Рішельєвська, Лузанівка, Преображенська, Гоголя, Військовий узвіз, Сабанів міст, Будинок вчених, Польський узвіз, Воронцовський провулок, Приморський бульвар, Потьомкінські сходи, Одеський національний академічний театр опери та балету, Музей морського флоту, Соборна площа, Аркадія, Одеський порт [37].

Іноземні стрічки, що знімалися в Одесі: «Перевізник» (2008) – зйомки всесвітньо відомого бойовика, що полюбився багатьом глядачам по всьому світу, проходили в Одеському порту, у фільмі також «засвітилися» характерний вуличний ринок і одеський потяг; «Легенда про піаніста» (1998) - музична драма італійського режисера Джузеппе Торнаторе. Зйомки проходили у військовій гавані Одеського порту, а реквізит запозичили в порту і в музеях Одеси [37].

Карпати, Закарпатська область. Тут знімали «Будинок летючих кинджалів» (2004) Чжана Імоу, створюючи атмосферу стародавнього Китаю. Фільм був номінований на Оскар і Золотий Глобус. Три чверті натурних зйомок пройшли в горах, адже для сюжету потрібна була дика, незаймана природа [17].

Дніпро. Проходили зйомки відомих фільмів з відомим локаціями міста. «Висота» (1957 р.) - у фільмі з'являються кадри впізнаваного перону на

залізничному вокзалі Дніпра і алей в парку ім. Тараса Шевченка, забудова індустріального міста, надземний перехід на залізничному вокзалі.

«Ходіння по муках» (1957-1959 рр.). Кінокартина наповнена характерними локаціями Дніпра, які збереглися й донині. В картині видно два береги Дніпра і будівлю, в якій раніше розташовувався легендарний готель «Асторія».

Крім того, в Дніпрі знімали фільми «Біля тихої пристані» (1958 р.), «Рано вранці» (1965 р.), «Рідня» (1981 р.) «Букет мімози й інші квіти» (1984 р.), «Вийти заміж за капітана» (1986 р.) тощо. Саме в цих стрічках «засвітилися» парки Дніпра – літній театр парку Лазаря Глоби і парк Шевченка, човникова станція, нині закритий ресторан «Маяк», будівельна академія, стадіон «Метеор», ринок «Озерка», Слобожанський проспект та проспект Д.Яворницького, готель «Світанок» і залізничний вокзал Дніпра [17].

Львів. Зйомки фільму «Старики-розбійники» (1971 р.) відбувалися у центрі міста та на Ратуші; деякі сцени фільму «Д'Артаньян і три мушкетери» (1978 р.) знімали в Олеському, Підгорецькому та Свірзькому замках; у стрічці «Чарівний голос Джельсоміно» можна побачити площу Ринок, каплицю Боїмів, аптеку-музей «Під чорним орлом» та іншу архітектуру Львова [17].

Отже, кінотуризм є розвиненим і популярним напрямом, цікавим та сучасним видом туризму. Сьогодні роль кіноіндустрії та кінотуризму постійно зростає, створюються нові туристичні кіноцентри, тематичні кінопарки, проводяться кінофестивалі тощо. Це дає можливість багатьом країнам покращити свою економіку, стимулювати зайнятість населення та надати кінотуризму міжнародного значення.

РОЗДІЛ 2

РОЗРОБКА КІНОТУРУ УКРАЇНОЮ ТА ЙОГО ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ

2.1. Розробка авторського кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок»

1. Характеристика маршруту

Автором розроблено та обґрунтовано новий кінотур вихідного дня по місту Одеса «Шляхами Одеських кінострічок». Загальні відомості про кінотур:

1. Назва туру: «Шляхами Одеських кінострічок».
2. Концепція туру: огляд та ознайомлення з найвідомішими місцями кінозйомок, відомими тематичними об'єктами кінозйомок, відвідування Одеської кіностудії, кіномuzeю, Одеські катакомби тощо.
3. Вид туру: груповий, розрахований на 20 осіб.
4. Маршрут туру: м. Кривий Ріг - м. Одеса - м. Кривий Ріг.
5. Загальний кілометраж маршруту: 929 км.
6. Цільова аудиторія: особи від 8 років, які цікавляться кіно і кінотуризмом.
7. Кількість днів туру: 3.
8. Сезонність туру: весна - осінь.
9. Транспорт: мікроавтобус.
10. Розміщення: готель «Portofino».
11. Система харчування: ВВ (сніданки) в готелі, заклади харчування по маршруту («Уточ-кіно», «Kotelok – бар мідій»), самостійне харчування по маршруту.
12. Перелік додаткових послуг: відвідування вистави Одеського оперного театру, прогулянка на катері, музеї, екскурсії містом.

2. Характеристика програми кінотуру

Програма авторського кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок» представлена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Програма кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок»

Тривалість етапу	Програма та характеристика туру	Відстань, км
День 1		
07.45 - 08.00	Збір групи, знайомство з гідом	
08.00 - 15.00	Переїзд Кривий Ріг - м. Одеса	423
15.00 - 17.30	Оглядова екскурсія центром містом	
17.30 - 18.00	Заселення в готель /хостел	8
18.00 - 19.00	Вечеря в готелі	
19.00 – 21.30	Вільний час. Прогулянка вечірньою Одесою	
21.30 – 22.00	Повернення у готель/ хостел, відпочинок	
День 2		
8.00 - 09.00	Сніданок у готелі «Портофіно»	
9.00 – 9.30	Переїзд Готель / хостел – вул. Дерибасівська	8
9.30 - 12.00	Екскурсія місцями кінозйомок фільмів «Золоте теля», «Улюблена жінка механіка Гаврилова», «Приморський бульвар», «Перевізник», «Легенда про піаніста», «Світ навколо», «Броненосець Потьомкін», «Місто зустрічі змінити не можна» тощо	
12.00 – 13.00	Відвідування музею воскових фігур «У баби Уті»	
13.00 -14.00	Обід у ресторані-дестинації «Уточ-кіно»	
14.00-16.00	Вільний час. Морська прогулянка-екскурсія на катері Морвокзал – Аркадія - Морвокзал	
16.00 – 17.00	Екскурсія по Одеському державному академічному театру опери та балету	
17.00 – 19.00	Одеський театр опери та балету - відвідування балетної вистави	
19-00 – 19.30	Повернення в готель / хостел	8
20.00	Вечеря у ресторані готелю «Портофіно» вільний час	
День 3		
08.00 - 09-00	Сніданок у готелі, виселення	
09.00 – 09.30	Переїзд готель / хостел - Одеська кіностудія	4
9.30 - 12.00	Відвідування та екскурсія Одеською кіностудією	
12.00-13.00	Обід ресторан «Kotelok – бар мідій»	

13.00 – 13.45	Переїзд Одеська кіностудія – Музей Катакомб, с. Нерубайське	23
13.45 – 15.00	Відвідування Музею Катакомб, с. Нерубайське	
15.00 – 22.00	Переїзд с. Нерубайське – м. Кривий Ріг	455

Джерело: власна розробка автора.

Збір групи буде здійснюватися в місті проживання туристів – Кривому Розі, в районі зупинки «95 квартал».

У перший день. Запланована оглядова екскурсія центром міста у Приморському районі. Відвідаємо: Парк імені Тараса Шевченка, будівлю Пасажу, Горсад, пам'ятники Утьосову, Остапу Бендеру, Уточкіну тощо, Преображенський собор, Думську площу, Лютеранський кафедральний собор Петра і Павла, він був третім за розмірами серед лютеранських храмів імперії. Після екскурсії їдемо до готелю «Портофіно» на поселення та вечерю, яка входить у вартість проживання. Потім у туристів буде вільний час.

На другий день. Екскурсія місцями кінозйомок фільмів: «Золоте теля», «Улюблена жінка механіка Гаврилова», «Приморський бульвар», «Легенда про піаніста», «Перевізник 3», «Світ навколо», «Зелений фургон», «Пригоди Електроніка», «Броненосець Потьомкін», «Місце зустрічі змінити неможливо». Маршрут переміщення місцями зйомок цих фільмів проходить вулицями: Ланжеронівська, Рішельєвська, Преображенська, Лузанівка, Гоголя, туристи пройдуться Військовим узвозом, Сабанеївим мостом, Польським узвозом, Воронцовським провулком, Приморським бульваром, Потьомкінськими сходами, оглянуть Будинок вчених, Одеський національний академічний театр опери та балету, Музей морського флоту, Соборну площу тощо.

Потім туристам запропоновано відвідати музей воскових фігур «У баби Уті», заснований в 1988 році благодійником Олександром Павловським. Це єдиний діючий музей воскових фігур в Україні, наразі там налічується до 70 експонатів, розміщених в 4 залах: царський, дитячий, Голлівуд і залі

мушкетерів. Воскові фігури Піратів Карибського моря, героїв Шрека; копії голлівудських акторів; у залі Мушкетерів представлені воскові фігури Атоса, Портоса, Араміса и Д'Артаньяна.

Далі по маршруту туристам пропонується відвідування ресторану-дестинації «Уточ-кіно», основна тематика якого спрямована на кіноіндустрію. В цьому закладі весь інтер'єр просочений кіно тематикою.

Потім у туристів вільний час і можливість здійснити морську екскурсійну прогулянку на катері по маршруту: Морвокзал - Аркадія - Морвокзал. Проїхавши з вітерцем, туристи повертаються до центральної площі Одеси і відвідують Одеський національний академічний театр опери та балету. Для них буде проведена екскурсія театром та закуліссям, за бажанням туристи зможуть відвідати театральну виставу. Ввечері повернення в готель «Портофіно».

На третій день. Після сніданку група відправляється до Одеської кіностудії, на оглядову екскурсію кіностудією та знайомством з історією створення кіно. Кіностудія має велику колекцію костюмів і реквізиту, що затишно розташувалися в просторому знімальному павільйоні. Усі експонати не мають подібних аналогів на пострадянському просторі. Інтер'єри всіх зал ретельно підібрані, а декорації порадуять відвідувачів своєю реалістичністю. Це дозволить відчувати всю атмосферу часу, в якому жили улюблені кіногерої. Туристи відвідають локації кінофільмів «Д'Артаньян і три мушкетери», «В'язень замку Іф», «Небезпечні гастролі», «Весна на Зарічній вулиці», «Місце зустрічі змінити не можна», і прототип гримерної кімнати «Королеви екрана» Віри Холодної.

Після відвідування кіностудії туристам запропоновано відвідування ресторану «Kotelok-бар мідій», з якого чудово видно місце зйомок фільму «Перевізник 3».

Завершивши обід, група відвідає відомий музей Катакомб в селі Нерубайське, де побачать Одесу з підземної сторони. Цей історичний об'єкт і

завершує наш кінотур по неймовірній і яскравій Одесі, та повертає нас в рідний край!

3. Екскурсійне обслуговування

Розрахунок витрат на екскурсійне обслуговування під час кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок» наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Розрахунок витрат на екскурсійне обслуговування кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок»

№ п/п	Назва екскурсії, заходу	Вартість квитка/входу (на 1 особу), грн.	Вартість витрат на групу з 20 осіб, грн.
1.	Оглядова екскурсія центром міста	300	6000
	Екскурсія місцями кінозйомок фільмів	400	8000
2.	Екскурсія по Одеському державному академічному театру опери та балету та вистава	350	7000
3.	Одеська кіностудія	200	4000
4.	Морська прогулянка-екскурсія на катері	350	7000
5.	Музей воскових фігур «У баби Уті»	50	1000
6.	Відвідування Музею Катакомб, с. Нерубайське	350	7000
Разом:		2000	40000

Джерело: власна розробка автора.

4. Транспортне забезпечення

По маршруту кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок» передбачено використання автомобільного транспорту. Враховуючи те, що екскурсія є груповою та розрахована на 20 осіб, пропонується використання мікроавтобуса Mercedes Sprinter на 20 посадкових місць.

Для надання послуг перевезення туристичне підприємство уклало цивільно-правовий договір «Про надання транспортних послуг» з автоперевізником BON-VOYAGE [30]. Вартість послуг перевезення, згідно з прейскурантом та договором - 20 грн./км.

Розрахунок витрат на транспортне перевезення по маршруту кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок» представлено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

Розрахунок витрат на транспортне перевезення по маршруту кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок»

№ п/п	Маршрут	Вид транспорту	Відстань (км)	Вартість послуги	Вартість перевезення групи, грн.
1.	Кривий Ріг - м. Одеса	Мікроавтобус Mercedes Sprinter	423 км	20 грн./км	8460
2.	Центр Одеси - готель / хостел		8 км		160
3.	Готель / хостел – вул. Дерибасівська		8 км		160
4.	Одеський оперний театр - готель «Портофіно»		8 км		160
5.	Готель / хостел - Одеська кіностудія		4 км		80
6.	Одеська кіностудія – Музей Катакомб с. Нерубайське		23 км		460
7.	с. Нерубайське - м. Кривий Ріг		455 км		9100
Разом:			929 км		18 580 грн.

Джерело: власна розробка автора.

Схеми руху кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок» по днях представлені на рисунках 2.1-2.4, загальна схема маршруту мікроавтобусом «Шляхами Одеських кінострічок» наведена на рисунку 2.5.

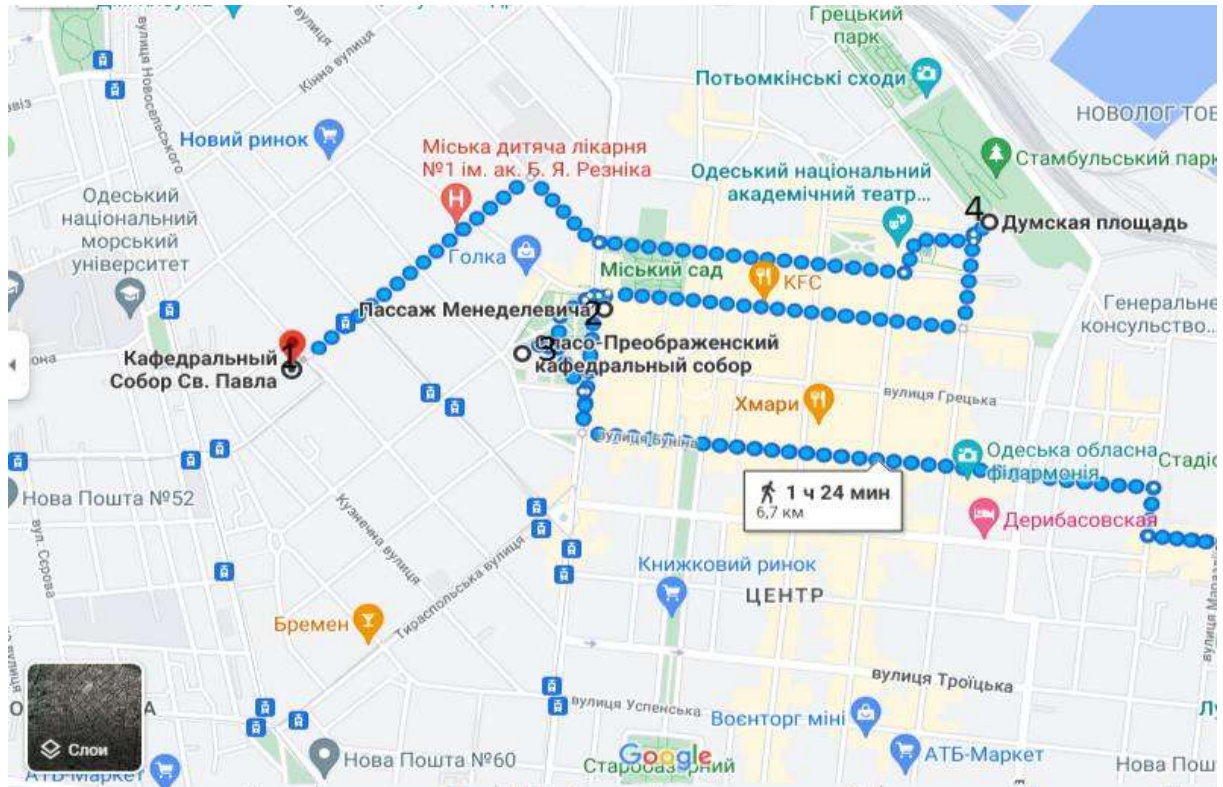

Рис. 2.1. Схема маршруту першого дня кінотуру
«Шляхами Одеських кінострічок» (Джерело: власна розробка автора)

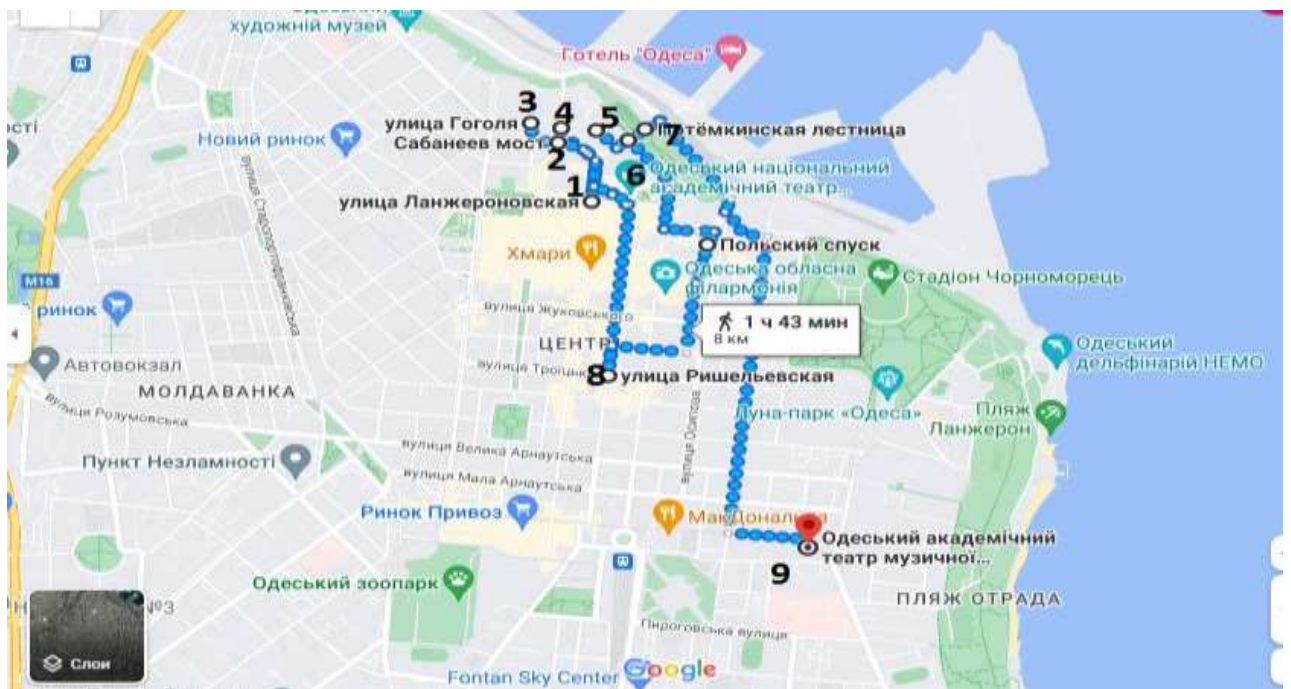

Рис. 2.2. Схема маршруту другого дня кінотуру
«Шляхами Одеських кінострічок» (Джерело: власна розробка автора)

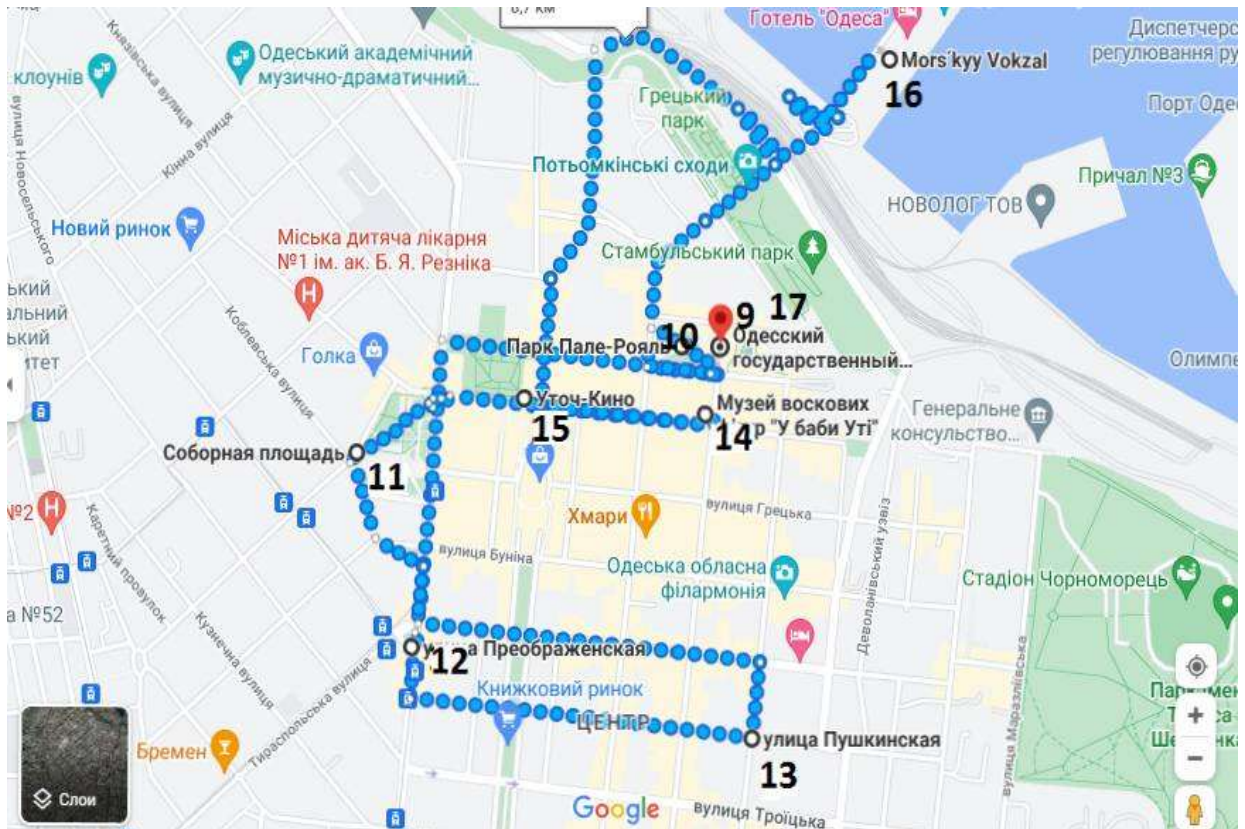

Рис. 2.3. Схема маршруту третього дня кінотуру
«Шляхами Одеських кінострічок» (Джерело: власна розробка автора)

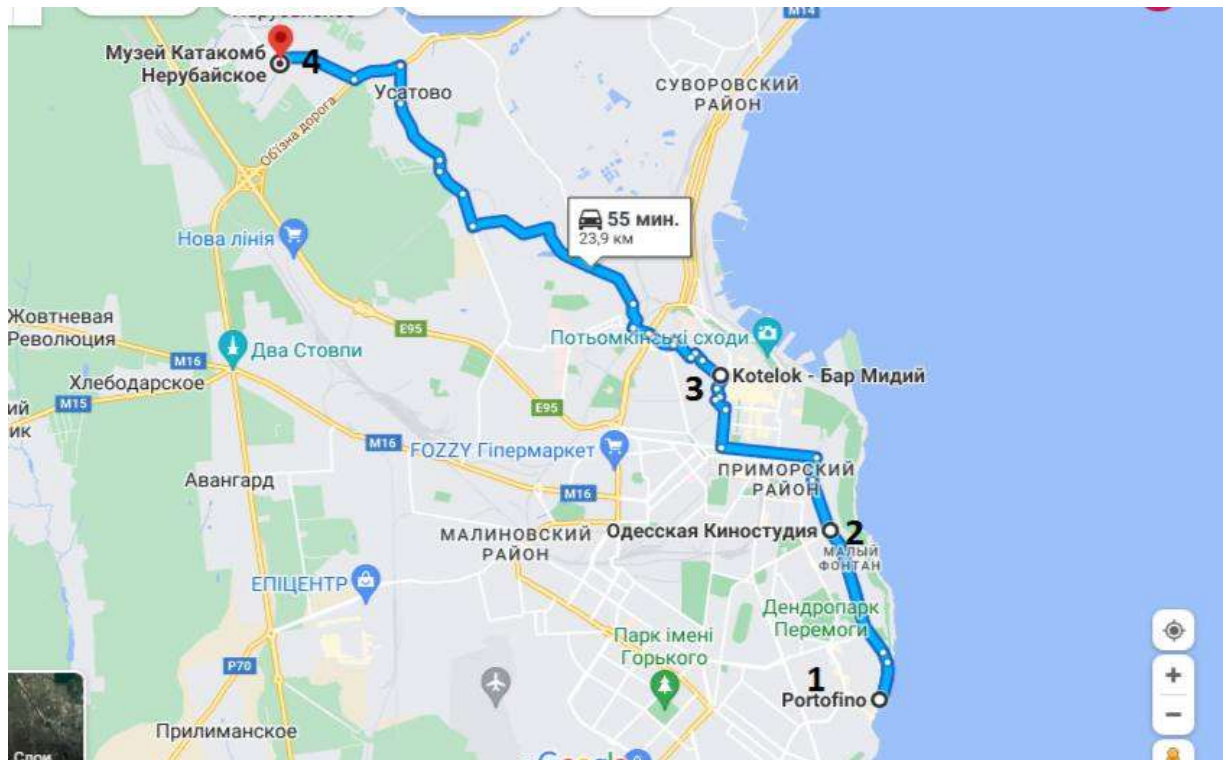

Рис. 2.4. Схема маршруту третього дня кінотуру
«Шляхами Одеських кінострічок» (Джерело: власна розробка автора)

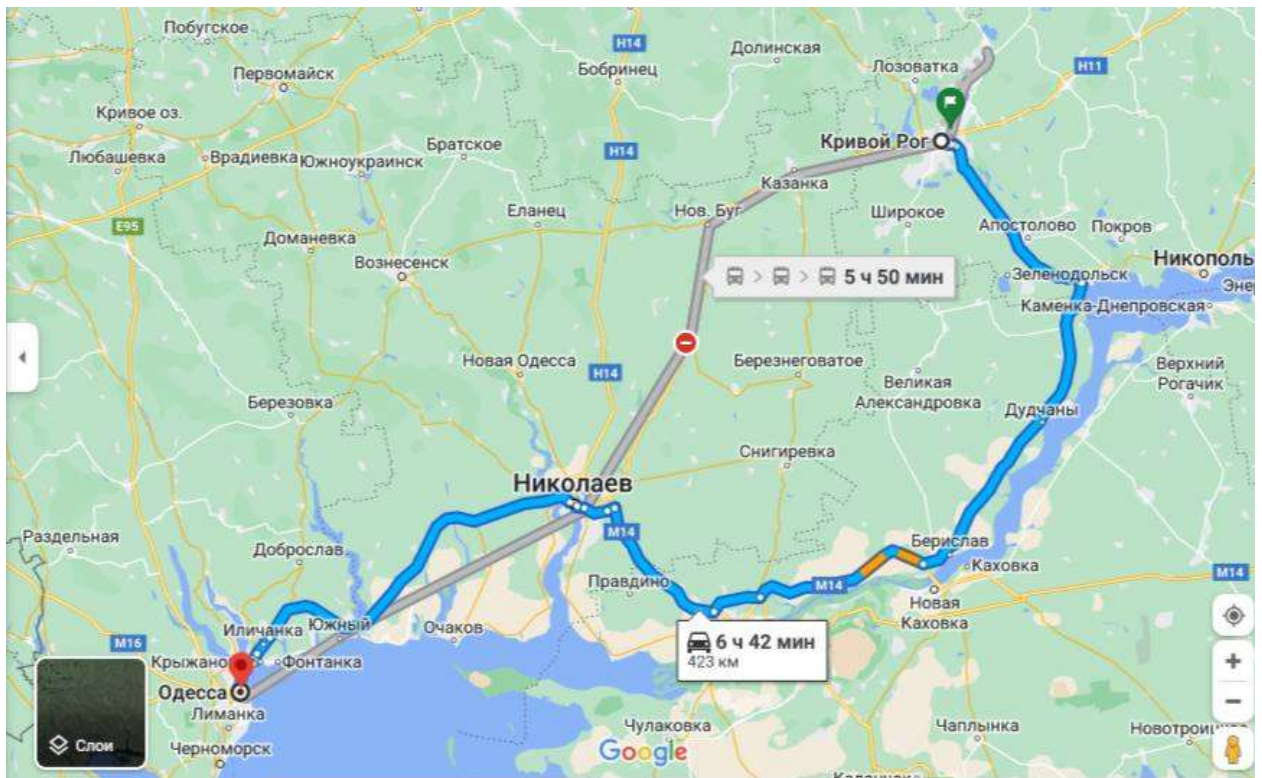

Рис 2.5. Схема руху мікроавтобусом по маршруту «Шляхами Одеських кінострічок» (Джерело: власна розробка автора)

5. Організація розміщення туристів

Туристам пропонуються розміщення з різними умовами – комфортні але дороговартісні – для туристів високого класу обслуговування, менш комфортні, але дешевші - для туристів середнього класу обслуговування. Відповідно від цього буде залежати вартість туру, яку ми будемо прораховувати в двох варіантах для двох класів обслуговування туристів.

Готель «Портофіно» розташований на першій береговій лінії відомого одеського району – Аркадія (Додаток Г, рис. Г.1). Номери на 2 особи, умови проживання в номері: холодильник, праска, електрочайник, кондиціонер, кавоварка, телевізор з плоским екраном, вільний доступ до інтернету, звукоізоляція, балкон, прекрасний вид на море. На території готелю: басейн з мінеральною водою, СПА-салон, дитячі зони, власний піщаний пляж, літня тераса. У вартість номера входять проживання та харчування: сніданок + вечеря. Вартість: 1100 грн./ніч з людини [9].

Хостел «Friends House» – розташований в 1,5 км від пляжу (Додаток Г, рис. Г.2). До послуг гостей спільна кухня, ванна кімната з душем і феном, безкоштовний Wi-Fi, крім того, є телевізор з плоским екраном та кондиціонер, усі номери мають чайник, у деяких номерах є балкон. Гостям надаються рушники та постільна білизна. Двох місцеве розміщення. Вартість з 1 особи – 378 грн. [39].

Розрахунок витрат на розміщення туристів по маршруту кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок» представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Витрати на розміщення туристів по маршруту кінотуру
«Шляхами Одеських кінострічок»

Готель	Кількість туристів групи, осіб	Вартість проживання 1 особи, грн.	Кількість днів (ночівля)	Загальна вартість проживання групи, грн.
Готель «Портофіно»	20	1100	2	22000,00
Хостел «Friends House»	20	378	2	7560,00
Разом				
Готель «Портофіно»				22000,00
Хостел «Friends House»				7560,00

Джерело: власна розробка автора.

Аналіз таблиці 2.4 показує, що розміщення у готелі «Портофіно» для туристів високого класу обслуговування є дорожчим на 722 грн. (34,4%) ніж для туристів середнього класу обслуговування, які проживатимуть у хостелі «Friends House». Проте, у вартість розміщення у готелі «Портофіно» входить сніданок та вечеря, що не входить у вартість проживання у хостелі «Friends House».

6. Організація харчування

Організація харчування (сніданок та вечеря) здійснюється у готелі «Портофіно» і входить у вартість проживання. Обіди пропонуються у ресторані-дестинації «Уточ-кіно» та ресторані «Kotelok – бар мідій», де туристам пропонують комплексні обіди (Додаток Д).

Витрати на харчування туристів по маршруту кіно туру «Шляхами Одеських кінострічок» представлено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Витрати на харчування туристів по маршруту кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок»

Заклад харчування	Кількість туристів групи, осіб	Вартість комплексного обіду, грн.	Загальна вартість харчування групи, грн.
Ресторан-дестинація «Уточ-кіно»	20	290 (обід)	5800
Ресторан «Kotelok – бар мідій»	20	395 (обід)	7900
<i>Разом:</i>		<i>1108,00</i>	<i>22160,00</i>

Джерело: власна розробка автора.

7. Страхування туристів.

Туристична страховка оформлюється через страхову компанію і складає 15 грн./день з одного туриста, оскільки туристів супроводжує гід, то на нього також розраховується страховка:

$$15 \text{ грн.} * 3 \text{ дні} * 20 \text{ чол.} = 900 \text{ грн. на групу}$$

8. Послуги гіда.

Усі витрати на екскурсійне обслуговування кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок» представлені та розраховані в таблиці 2.2. У загальній сумі витрати на екскурсійні послуги за 3 дні становлять:

$$2000 \text{ грн. на 1 особу та } 40000 \text{ грн. на групу (20 осіб).}$$

Враховуючи, що по маршруту туристів супроводжує гід, який згідно ЦПД (цивільно-правового договору) повинен отримувати певну винагороду за свої послуги. Враховуючи, що трудових відносин з туристичним підприємством гід не мають, але зареєстровані як ФОПи 1 групи. Тому податки гід як ФОПи 1-ї групи сплачують самі згідно ССО (спрощеної системи оподаткування). Туристичне підприємство за гідів податки не сплачує [40].

9. Розрахунки податків туристичного підприємства, яке є ФОПом 2 групи ССО.

Податки, які сплачує туристичне підприємство як ФОП 2 групи (на 01.01.23 р.) за місяць, враховуючи, що на 01.01.23 р. мінімальна заробітна плата становить 6700 грн.:

- Єдиний податок (20% від мінімальної з/п - мінімальна з/п становить 6700грн.):

$$6700 * 0,2 = 1340 \text{ грн. за 1 місяць}$$

- ЄСВ (22% від мінімальної з/п) :

$$6700 * 0,22 = 1474 \text{ грн. за 1 місяць}$$

ПДФО та військовий збір не сплачується [31].

Разом податки ФОП 2 групи за місяць – 2814 грн.

2.2. Розрахунок кошторису витрат та собівартість розробленого авторського кінотуру

Розрахунки кінцевої ціни туристичного продукту кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок», представлені в таблиці 2.6, яка включає основні елементи на 1 особу / на групу (20 осіб), відповідно для середнього та високого класу туризму: загальну вартість прямих витрат, постійні накладні витрати (непрямі), загальна вартість туру, загальна собівартість кінотуру, куди враховано нормальний прибуток, відсоток прибутку від загальної собівартості кінотуру.

Таблиця 2.6

Кошторис витрат та собівартість кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок»

Статті витрат	Вартість на 1/20 туристів високого класу туризму	Вартість на 1/20 туристів середнього класу туризму
1. Транспортне забезпечення	929грн./18580 грн.	
2. Розміщення	1100 грн./22000 грн.	378 грн./7560 грн.
3. Харчування	395 грн./7900 грн.	290 грн./ 5800 грн.
4. Екскурсії	2000 грн./40000 грн.	
5. Страхівка	45,00 грн./900,00 грн.	
6. Загальна вартість прямих витрат на 1 особу / на групу (20 осіб):		
(всі витрати для туриста в процесі подорожі) (п.1+2+3+4+5)	4469 грн./89380 грн	3642 грн./72840 грн.
7. Постійні накладні витрати (непрямі), в.ч.:	1000+1340+ 1474= 3814 грн.(на 1 тур) - усього постійні накладні витрати для будь-якого класу туру за місяць	
- витрати на рекламу в соціальній мережі один раз на місяць	1000 грн.	
- Податки турпідприємства ФОПа 2 групи (на 01.01.2023р.) за місяць:		
Єдиний податок (20% від мін.з/п)	6700*0,2=1340 грн. за 1 місяць	
ЄСВ (22% від мін. з/пл.)	6700*0,22=1474 грн. за 1місяць	
Разом податки ФОП 2 групи за місяць	2814 грн.	
8. Загальна вартість кінотуру (п.6+7)	8283 грн./165660 грн.	7456 грн./149120 грн.
9. Нормальний прибуток (3% від загальної вартості туру)	248,49 грн./4969,8 грн.	223,68 грн./4473,6 грн.
10. Загальна собівартість кінотуру (п.8+9)	8531,49грн./ 170629,8грн.	7679,68 грн./ 153593,6 грн.
11. Кінцеву ціну туру (загальна собівартість туру + прибуток (5%) від загальної собівартості туру))	8958,06 грн./ 179160,29 грн.	8063,66 грн./ 161273,28 грн.
Кінцева ціна кінотуру (округлена)	8958,00грн./ 179160,00грн	8064,00грн./ 161280,00грн

Джерело: власна розробка автора.

Аналіз таблиці 2.6 показує, що кінцева ціна кінотуру на 1 туриста, з урахуванням загальної собівартості та прибутку становить: для туристів середнього класу обслуговування **8064,00 грн**, що на 894,00 грн. (11%) нижча за ціну **8958,00 грн**. для туристів високого класу обслуговування.

2.3. Економічна ефективність кінотуру

Для визначення прибутковості кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок» розраховуємо маржинальний дохід для різної кількості туристів (1 та групи з 20 осіб), при цьому враховуємо постійні, змінні, загальні витрати.

Маржинальний дохід (МД) на одного туриста та прибуток (П) розраховується за формулами:

$$\text{МД} = \text{загальна ціна на одного туриста} - \text{змінні витрати у розрахунку на одного туриста}$$

$$\text{П} = \text{МД} - \text{постійні витрати}$$

Розрахунки прибутковості кінотуру для туристів середнього та високого класу обслуговування представлено відповідно у таблицях 2.7. та 2.8.

Таблиця 2.7

Прибутковість кінотуру для туристів середнього класу обслуговування

Кількість туристів	Виручка	Постійні витрати	Змінні витрати	Загальні витрати	Маржинальний дохід	Прибуток
0	-	3814	-		-	-3814
1	8064	3814	3642	7456	4422	+608
2	16128	3814	7284	11098	8844	+5030
3	24192	3814	10926	14740	13266	+9452
4	32256	3814	14568	18382	17688	+13874
5	40320	3814	18210	22024	22110	+18296
6	48384	3814	21852	25666	26532	+22718
7	56448	3814	25494	29308	30954	+27140
8	64512	3814	29136	32950	35376	+31562
9	72576	3814	32778	36592	39798	+35984
10	80640	3814	36420	40234	44220	+40406
11	88704	3814	40062	43876	48642	+44828
12	96768	3814	43704	47518	53064	+49250
13	104832	3814	47346	51160	57486	+53672
14	112896	3814	50988	54802	61908	+58094

15	120960	3814	54630	58444	66330	+62516
16	129024	3814	58272	62086	70752	+66938
17	137088	3814	61914	65728	75174	+71360
18	145152	3814	65556	69370	79596	+75782
19	153216	3814	69198	73012	84018	+80204
20	161280	3814	72840	76654	88440	+84626

Джерело: власна розробка автора.

Таблиця 2.8

Прибутковості кінотуру для високого класу туризму

Кількість туристів	Виручка	Постійні витрати	Змінні витрати	Загальні витрати	Маржинальний дохід	Прибуток
0	-	3814	-		-	-3814
1	8958	3814	4469	8283	4489	+675
2	17916	3814	8938	12752	8978	+5164
3	26874	3814	13407	17221	13467	+9653
4	35832	3814	17876	21690	17956	+14142
5	44790	3814	22345	26159	22445	+18631
6	53748	3814	26814	30628	26934	+23120
7	62706	3814	31283	35097	31423	+27609
8	71664	3814	35752	39566	35912	+32098
9	80622	3814	40221	44035	40401	+36587
10	89580	3814	44690	48504	44890	+41076
11	98538	3814	49159	52973	49379	+45565
12	107496	3814	53628	57442	53838	+50024
13	116454	3814	58097	61911	58357	+54543
14	125412	3814	62566	66380	62846	+59032
15	134370	3814	67035	70849	67335	+63521
16	143328	3814	71504	75318	71824	+68010
17	152286	3814	75973	79787	76313	+72499
18	161244	3814	80442	84256	80802	+76988
19	170202	3814	84911	88725	85291	+81477
20	179160	3814	89380	93194	89780	+85966

Джерело: власна розробка автора.

Отже, як видно із таблиці 2.7 маржинальний дохід є позитивним вже при наявності одного туриста середнього класу обслуговування та становить 608 грн. Прибуток починає зростати вже за наявності 2-х та більше туристів, а сама організація кінотуру туристичним підприємством є прибутковою.

Аналіз таблиці 2.8 показує, що маржинальний дохід є позитивним вже при наявності одного туриста високого класу обслуговування. Прибуток, який складатиме мінімальну суму 675 грн., туристичне підприємство буде отримувати вже при наявності одного туриста високого класу туризму. Проте, чим більше буде налічувати група туристів, тим більший обсяг прибутку матиме туристичне підприємство при організації даного кінотуру.

Результати маржинального аналізу кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок» представимо в таблиці 2.9. Для аналізу розрахуємо коефіцієнт маржинального прибутку (у розрахунку на 1 туриста / групу (20 осіб)) для туристів середнього та високого класу обслуговування за формулою:

$$\text{Коефіцієнт маржинального прибутку} = \text{маржинальний дохід} / \text{ціну.}$$

Таблиця 2.9

Маржинальний аналіз кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок».

Показники	Тур для 1 особи/20 осіб (для середнього класу)	Тур для 1 особи/20 осіб (для високого класу)
Виручка (ціна), грн	8064,00/161280,00	8958,00грн/179160,00грн
Змінні витрати, грн	3642,00/72840,00	4469,00/89380,00
Маржинальний дохід, грн.	4422,00/88440,00	4489,00/89780
Коефіцієнт маржинального прибутку	0,548	0,501
Маржинальна рентабельність,%	54,8	50,1

Джерело: власна розробка автора.

Таким чином, маржинальна рентабельність кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок» для туристів середнього класу обслуговування складає 54,8%, що на 4,7% вища, ніж для туристів високого класу обслуговування (50,1%).

Отже, за результатами проведених економічних розрахунків було встановлено, що кінцева ціна кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок» на одного туриста для середнього класу обслуговування становить 8064 грн., вартість на групу з 20 туристів цього ж класу 161280 грн. Для туристів

високого класу обслуговування кінцева ціна на одного туриста становить 8958 грн., для групи туристів з 20 осіб цього ж класу вартість становить 179160 грн. Різниця у порівнянні кінцевої ціни (округленої) середнього та високого класу туризму становить 894,00 грн. (11%).

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки:

1. Кінотуризм, як сучасний сегмент культурно-пізнавального туризму, охоплює широке коло туристів, це потужний чинник економіки, соціального ладу та культури, що здатний розширити кругозір, поглибити світогляд, сприяти естетичному розвитку та духовному збагаченню людей. Кінотуризм отримує прибутки від туристів натхненних красивими пейзажами місць, які показані в кіно, житловими будинками та особливими місцями, де знімаються або знімалися фільми, які стали туристичною визначною пам'яткою і представлені в програмі туру.

2. Кінотуризм – це ефективний спосіб просування дестинації та можливість для розвитку нових туристичних об'єктів (кіномузей, тури по місцях зйомок), а також показів існуючих пам'яток з прив'язкою до фільму. Кінотуризм класифікують за певними дестинаціями, критеріям та формою, за ресурсами, що безпосередньо стали об'єктами кінозйомок. Організація кінотуру повинна враховувати маршрут з відвідуванням місця, де безпосередньо знімали фільми, або яке тим чи іншим чином пов'язане з ним, країни де високо розвинена кіноіндустрія, а також зберігаються недемонтовані декорації в якості тематичної пам'ятки, природні об'єкти та архітектурна спадщина.

3. Географія кінотуризму дуже широка і визначається поширенням популярності кінотуризму у світі та певними факторами, серед яких природні (фізико-географічні), соціально-економічні, історико-культурні туристичні ресурси, які безпосередньо стали об'єктами кінозйомки. Україна володіє великим кіно потенціалом, а місця зйомок та кіномаршрути стають все більш популярними та поширеними дестинаціями в Україні. Серед них, Київ, Одеса, Львів, Дніпро, Полтава тощо.

4. Автором розроблено кінотур вихідного дня по місту Одеса «Шляхами Одеських кінострічок», який розрахований на 3 дні для групи із 20 туристів. Мета кінотуру: огляд та ознайомлення з найвідомішими місцями та тематичними об'єктами кінозйомок, відвідування Одеської кіностудії, кіномuzeю тощо.

Програма кінотуру включає: екскурсійне обслуговування (послуги гідів); транспортне забезпечення мікроавтобусом Mercedes Sprinter; розміщення у готелі «Портофіно» для туристів високого класу обслуговування або у хостелі «Friends House» туристів середнього класу обслуговування; харчування - сніданок та вечеря у готелі «Портофіно» (включене у вартість проживання), комплексні обіди у ресторані-дестинації «Уточ-кіно» або у ресторані «Kotelok – бар мідій»); страхування.

Вартість туру для 1 туриста та групи (20 осіб) відповідно становить: для туристів високого класу обслуговування 8958,00 грн./179160,00 грн., для туристів середнього класу обслуговування 8064,00 грн./161280,00 грн.

Маржинальний дохід для 1 туриста / групи (20 осіб) відповідно становить: для туристів високого класу обслуговування 4489,00 грн./89780 грн., для туристів середнього класу обслуговування 4422,00 грн./88440,00 грн. Маржинальна рентабельність відповідно дорівнює: для туристів високого класу обслуговування - 50,1%, а для середнього - 54,8%. Це свідчить про доцільність впровадження авторського кінотуру «Шляхами Одеських кінострічок» як для туристів високого, так і для середнього класу обслуговування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Connell, J. (2012). Film Tourism -Evolution, Progressand Prospects. *Tourism Management*. 33 (5). 1007-1029.
2. Grihault N. Film Tourism - The Global Picture. *Travel & Tourism Analyst*. 2003. Vol.5. P.1-22.
3. Niziol A. Film Tourismas a New Wayto Market a Destination. *Scientific Reviewof Physical Culture*. 2009. №5. P. 149-155. URL: <http://62.93.45.40/srpc/Articles/Volume-5/Issue-4/23.aspx>
4. Quantifying Film and Television Tourism in England. *Report for Creative England in association with Visit Englandby Olsberg SPI*. 4th of March 2015. URL: <https://applications.creativeengland.co.uk/assets/public/resource/140.pdf>
5. Ачкасова В.В., Салімон С. С. Кінотуризм - інноваційний напрямок розвитку туризму в Україні. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2019. Вип 9, С. 164-172.
6. Бажан М. Шлях кіна. *Перше десятиліття кінематографічної творчості Олександра Довженка*. Харків : «Дім реклами», 2019. С. 67-70.
7. В кадрі Київ: 10 іноземних фільмів, які знімалися в українській столиці. URL: <https://kiev.zagranitsa.com/article/7837/v-kadre-kiev-10-inostrannykh-filmov-kotorye-snimalis-v-ukrainskoi-stolitse>
8. Вплив індустрії кінотуризму на культурний розвиток людини. URL: <https://vogue.ua/article/culture/puteshestviya/kak-seryaly-vliyayut-na-turizm-po-vsemu-miru-23019.html>
9. Готель Piccolo Portofino - Портофіно. URL: <https://hotel-piccolo-portofino.hotelmix.com.ua>
10. Гурова Д. Д., Бонтей В. М. Кінотуризм - перспективний напрям розвитку туризму ХХІ століття. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "Стратегічні перспективи туристичної та*

готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку" (м. Умань, 30-31.10.2019 р.). Умань: Візаві, 2019. С. 22-24. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/gurova.htm

11. Експедиція в Катакомби Одеси. URL: <http://katakombs.od.ua/>
12. Зеленко О.О., Осовська У. Є. Кінотуризм як інноваційний інструмент розвитку сфери гостинності України. *Часопис економічних реформ*. 2022. № 1 (45). С. 81-91. URL: <http://nti.khai.edu/ojs/index.php/cher/article/view/cher.2022.1.10/1795>
13. Іноземні фільми які були зняти в Одесі. URL: <https://kraina-ua.com/ua/news/kinoturizm-de-znimali-filmi-v-ukraini>
14. Київський міжнародний фестиваль короткометражних фільмів. URL: <http://www.turystam.in.ua/>
15. Кіностудія Довженка. URL: <https://dovzhenkofilm.com.ua/>
16. Кінотуризм, як сучасний сегмент культурно-пізнавального туризму. URL: <https://www.researchgate.net/>
17. Кінотуризм: де знімали фільми в Україні. URL: <https://kraina-ua.com/ua/news/kinoturizm-de-znimali-filmi-v-ukraini>
18. Класифікаційний дискурс. URL: http://pidruchniki.com/1376102543517/turizm/klasifikatsiynyi_diskurs (дата звернення: 05.05.2018)].
19. Кляп М.П., Шандор Ф.Ф. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 334 с.
20. Конференція ВТО в Лісабоні. Tourism Vision 2020. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/mashkina.htm
21. Лойко О.Т. Туризм і готельне господарство: навч. посібн. Видавництво ПТУ, 2005. 152 с. URL: <https://infotour.in.ua/lojko.htm>
22. Машкіна В.В., Салімон С.С. Кінотуризм - інноваційний напрямок розвитку культурно-пізнавального туризму. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Географічні науки. 2018. Вип.8. С.263-269. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/mashkina.htm

23. Мостовий Д. Ю. Кінотуризм в Україні. URL: <http://195.20.96.242:5028/khkdk-xmlui/bitstream/handle/123456789/778/Мостовий-106-107.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
24. Музей воскових фігур «У баби Уті» (Одеса) URL: <https://www.sovinyon.net/uk/info/muzej-voskovyx-figur-u-baby-uti>
25. Музей-кіно «Довженко-Центр». URL: <https://dovzhenkocentre.org/muzej-kino>
26. Одеська кіностудія. URL: <https://www.odesafilmstudio.com.ua/>
27. Одеський міжнародний кінофестиваль. URL: <https://oiff.com.ua/>
28. Паньків Н.Є., Мороз В.Р. Сучасний стан та перспективи розвитку подієвого туризму в Україні на прикладі розробленого івент-туру «Відкрий для себе Покуття». *Науковий вісник НЛТУ України*. 2018. С. 78-82. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2018/28_5/19.pdf
29. Парфіненко А. Культурний туризм як чинник соціально-економічного розвитку територій. *Вісник львівського університету. Серія географічна*. 2013. Випуск 43. Ч. 1. С. 233-242.
30. Пасажирські перевезення BON-VOYAGE. URL: <https://www.bon-voyage.com.ua/>
31. ПДФО та військовий збір з 01 січня 2023. URL: <https://kyivobl.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/648564.html>
32. Податки для ФОП 2023. URL: <https://kyivobl.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/648564.html>
33. Популярні локації для зйомок у Києві URL: <https://guide-stg.kyivcity.gov.ua/articles/popularni-lokacii-dla-zjomok-u-kievi>
34. Ресторан «Котелок - бар мідій». URL: <https://kotelok-musselsbar.od.ua/home>
35. Ресторан-дестинація «Уточ-кіно». URL: <https://stolovaya.com.ua/ru/utoch-kino>

36. Статистика туристів в кіно туризмі. URL: https://biz.ligazakon.net/news/189910_u-svt-zrosta-klkst-turistv
37. Топ-10 фільмів, які знімалися в Одесі. URL: https://odessa-trend.in.ua/uk/fullarticle-2568-top-desyat-filmiv-yaki-znimalisya-v-odesi#«Золоте_теля»_1968
38. Трускавецький міжнародний кінофестиваль «Корона Карпат». URL: <https://koronakarpat.com.ua/>
39. Хостел Friend's House. URL: <https://www.booking.com/hotel/ua/friends-house.uk.html>
40. Цивільно-правовий договір 2023. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7715-tsivlno-pravoviy-dogovr-2019>
41. Як серіали впливають на туризм у всьому світі. URL: <https://vogue.ua/article/culture/puteshestviya/kak-serialy-vliyayut-na-turizm-po-vsemu-miru-23019.html>
42. Ялтинська кіностудія художніх фільмів. URL: <https://www.wikiwand.com/uk>

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис. А.1. Кіностудія імені Олександра Довженка, м. Київ [15]

Рис. А.2. Одеська кіностудія, м. Одеса [26]

Рис. А.3. Ялтинська кіностудія художніх фільмів [42]

Додаток Б

Рис. Б.1. Київський міжнародний фестиваль короткометражних фільмів [14]

Рис. Б.2. Одеський міжнародний кінофестиваль [27]

Рис. Б.3. Трускавецький міжнародний кінофестиваль «Корона Карпат» [38]

Додаток В

Рис. В.1. Музей-кіно «Довженко-Центр» [25]

Рис. В.2. «Одеський музей-кіно» Одеська кіностудія [26]

Рис. Г.1. Готель «Портофіно» [9]

Рис. Г.2. Хостел «Friends House» [39]

Рис. Д.1. Ресторан-дестинація «Уточ-кіно» [35]

Рис. Д.2. Ресторан «Kotelok – бар мідій» [34]